

REFERENCES

1. Barabash O. O., Barabash T. M., Hostryk O. M. Problemni pytannya upravlinnya yakystyu pidhotovky fakhivtsiv / Barabash O. O., Barabash T. M., Hostryk O. M. [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/.pdf>
2. Haber A. A. Udoskonalennya naukovo-metodolohichnykh zasad zabezpechennya yakosti vyshchoyi ta pislyadyplomnoyi osvity v sferi metrolohiyi: dys.. kand. tekhn. nauk: 05.01.02 / A. A. Haber – Odesa. – 2015. – 188 s.
3. Yesina O. H. Kryteriyi otsinky yakosti pidhotovky suchasnykh fakhivtsiv / O. H. Yesina // Teoriya ta metodyka navchannya fundamental'nykh dystsyplin u vyshchiiy shkoli: zbirnyk naukovykh prats'. – Kryvyi Rih: NMetAU, 2012. – Vyp. VII. – S. 84 – 90.
4. Karpova E. E. Problema otsynuvannya yakosti pidhotovky vchyteliv u vyshchykh navchal'nykh zakladakh v konteksti bolons'koho protsesu / E. E. Karpova. [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: http://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/-doc/2009/7_-2009/23.pdf.pdf
5. Kashkar'ov H. Upravlinnya yakystyu pidhotovky fakhivtsiv yak skladova protsesu formuvannya profesiynoyi kompetentnosti maybutn'oho vchytelya pravoznavstva / H. Kashkar'ov. [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: http://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/doc/2009/7_2009/25.pdf.pdf
6. Kontsepsiya rozvytku pedahohichnoyi osvity. [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-konceptiyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti>.
7. Kuz'mins'kyi A. I. Pedahohika vyshchoyi shkoly: navch. posib. / A. I. Kuz'mins'kyi. – K.: Znannya, 2005. – 486 s. [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.info-library.com.ua/books-book-105.html>.
8. Mazurok M. Kryteriyi ta pokaznyky rozvytku profesiynoyi kompetentnosti pedahohiv u protsesi pidvyshchennya yikh kvalifikatsiyi / M. Mazurok [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: http://novadumka.at.ua/publ/kriteriji_ta_pokazniki_rozvitku_profesijnoyi_kompetentnosti_pedagogiv_u_procesi_pidvishhennja_jikh_kvalifikaciyi/1-1-0-7
9. Obgruntuvannya, kontsepsiya ta kompleksna prohrama doslidzhennya «Osvitolohichni zasady zabezpechennya yakosti osvity v universyteti». [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu do resursu: http://kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/-osvitology/progr_doslidzh_16-20.pdf
10. Pro osvitu. Zakon Ukrainy. [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
11. Riktor T. L. Yakist' osvity posluh yak pokaznyk ekonomichnoho rozvytku Ukrainy / T. L. Riktor [Elektronnyy resurs] – Rezhym dostupu: http://www.confcontact.com/2012_06_14/ek3_riktor.htm.
12. Slovnyk ukraïns'koyi movy: v 11 t. – K.: Nauk. dumka, 1973. – T. 4. – S. 349.
13. Tolochko S. V. Zasoby diahnozyky yakosti vyshchoyi osvity yak skladova haluzevykh standartiv u konteksti yevropeys'koyi intehratsiyi Ukrainy / S.V. Tolochko // Visnyk Natsional'noyi akademiyi oborony Ukrainy – 2010. – Vyp. 2 (15). – S. 90 – 96.
14. Tolochko S. V. Formuvannya metodychnoyi kompetentnosti vykladachiv spetsial'nykh dystsyplin vyshchykh ahranykh navchal'nykh zakladiv: dys. ... kand. ped. nauk / S. V. Tolochko. – K., 2012. – 309 s.
15. N. Ridey. Methodology of experts evaluation of the results of knowledge, programs and plans of development / N. Ridey, S. Tolochko // Collective monograph: Development and modernization of pedagogical and psychological sciences: experience of Poland and prospects of Ukraine, Vol. 3. – 2017. – R. 170 –189.
16. Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area / European Network for Quality Assurance in Higher Education. – Helsinki, Finland, 2009, 3rd edition. – P. 41.

Стаття надійшла в редакцію 25.05.2018 р.

УДК 378:373.091.12.011.3-051

МАРІЯ БОЙКО

ID ORCID<https://orcid.org/0000-0002-3864-1044>

mariyaboynodek@gmail.com

кандидат педагогічних наук, доцент

Тернопільський національний педагогічний університет

імені Володимира Гнатюка

м. Тернопіль, вул. Максима Кривоноса, 2

ТЕХНОЛОГІЯ SWOT-АНАЛІЗУ В УПРАВЛІННІ ЯКІСТЮ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ У ПЕДАГОГІЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

Розглянуто проблему адаптації національної системи освіти до тенденцій і вимог ЄС, пошуку ефективної сучасної моделі закладу вищої педагогічної освіти, модернізації управління закладів вищої освіти, застосування освітніх інновацій та ІКТ. Визначено, що одним з основних інструментів стратегічного управління, які оцінюють в комплексі внутрішні та зовнішні чинники, що впливають на розвиток освітнього закладу, є технологія SWOT-аналізу. Показано, що методологія SWOT-аналізу передбачає спочатку виявлення сильних і слабких сторін, можливостей і загроз, після цього встановлення зв'язків між ними, які надалі можуть бути використані для формулювання та вибору стратегії розвитку університету. Головною метою проведення SWOT-аналізу визначено отримання достовірних даних про можливості освітнього закладу та загрози зовнішнього середовища у процесі просування його на ринку освітніх послуг. Розкрито завдання, особливості, етапи технології SWOT-аналізу та обґрунтовано її ефективність у процесі управління якістю підготовки майбутнього вчителя. Наведено результати дослідження, проведеного на освітньо-професійній програмі другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 014 – Середня освіта в процесі викладання курсу «Менеджмент в освіті» в Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка. За результатами проведеного SWOT-аналізу доведено, що він має важливе значення для здійснення стратегічного планування діяльності ЗВО. Його технологія є ефективним, доступним засобом оцінки стану проблеми та управлінської ситуації в ЗВО, яка дозволяє систематизувати проблемні ситуації, краще розуміти структуру ресурсів, на які потрібно акцентувати увагу в удосконаленні діяльності та розвитку закладу на перспективу, відстежувати стан зовнішнього та внутрішнього середовища, виділяти та використовувати нові потенційні можливості швидше, ніж конкуренти, приймати зважені рішення в процесі управління якістю підготовки майбутнього вчителя.

Ключові слова: SWOT-аналіз, стратегічне планування, підготовка, фахівець.

МАРИЯ БОЙКО

кандидат педагогічних наук, доцент
Тернопольский национальный педагогический университет
имени Владимира Гнатюка
г. Тернополь, ул. Максима Кривоноса, 2

ТЕХНОЛОГИЯ SWOT-АНАЛИЗА В УПРАВЛЕНИИ КАЧЕСТВОМ ПОДГОТОВКИ БУДУЩЕГО УЧИТЕЛЯ В ПЕДАГОГИЧЕСКОМ УНИВЕРСИТЕТЕ

Рассмотрена проблема адаптации национальной системы образования до тенденций та требований ЕС, поиска эффективной современной модели учреждения высшего педагогического образования, модернизации управления высших учебных заведений, применение образовательных инноваций и ИКТ. Определено, что одним из основных инструментов стратегического управления, которые оценивают в комплексе внутренние и внешние факторы, влияющие на развитие образовательного учреждения, является технология SWOT-анализа. Показано, что методология SWOT-анализа предполагает сначала выявление сильных и слабых сторон, возможностей и угроз, после этого установление связей между ними, которые в дальнейшем могут быть использованы для формулирования и выбора стратегии развития университета. Главной целью проведения SWOT-анализа является получение достоверных данных о возможности образовательного учреждения и угрозы внешней среды в процессе продвижения его на рынке образовательных услуг. Раскрыты задачи, особенности, этапы технологии SWOT-анализа и обоснованно ее эффективность в процессе управления качеством подготовки будущего учителя. Приведены результаты исследования, проведенного на образовательно-профессиональной программе второго (магистерского) уровня высшего образования по специальности 014 Среднее образование в процессе преподавания курса «Менеджмент в образовании» в Тернопольском национальном педагогическом университете имени Владимира Гнатюка. По результатам проведенного SWOT-анализа доказано, что он имеет важное значение для осуществления стратегического планирования деятельности ЗВО. Его технология является эффективным, доступным средством оценки состояния проблемы и управленческой ситуации в ЗВО, которая позволяет систематизировать проблемные ситуации, лучше понимать структуру ресурсов, на которые нужно акцентировать внимание в совершенствовании деятельности и развития учреждения на перспективу, отслеживать состояние внешней и внутренней среды, выделять и использовать новые потенциальные

Ключевые слова: SWOT-анализ, стратегическое планирование, подготовка, специалист.

MARIIA BOIKO

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor
Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University
Ternopil, 2 Maksyma Kryvonosa St.

SWOT-ANALYSIS TECHNOLOGY IN MANAGING THE QUALITY OF FUTURE TEACHER'S TRAINING AT PEDAGOGICAL UNIVERSITY

The article reveals the problem of adaptation of national education system to the tendencies and requirements of the EU, search for the effective modern model of a higher education pedagogical institution, modernization of higher education institution management, use of education innovations and information and communication technologies. The technology of SWOT analysis proves to be one of the main strategic management techniques that evaluate both internal and external factors influencing the development of an education institution. The article presents that the methodology of SWOT analysis aims at first identifying strong and weak points, opportunities and threats and then finding correlation between them that can be further used to formulate and choose a university development strategy. The main aim of SWOT analysis is to discover valid data on the opportunities of an education institution and threats of environment in the process of its advancement on the market for education services. The tasks, peculiarities and stages of SWOT analysis technology are revealed and its efficiency in the process of future teacher training quality management is proved. The article presents the results of the investigation held in Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University, specialty 014 Secondary Education (Master's Degree), within the course of Management in Education. The results of the SWOT analysis prove its importance in strategic planning of the higher education institution's activity. Its technology is an effective and reasonable means of evaluation of problems and management situations in the higher education institution which allows to systematize problem situations, better understand the structure of resources that require attention while improving the activity and further development of the education institution, monitor the internal and external environment, use new opportunities before its competitors, take considered decisions in the process of future teacher training quality management.

Keywords: SWOT analysis, strategic planning, training, specialist.

Заклади вищої педагогічної освіти України на сучасному етапі перебувають у стані безперервної трансформації, зумовленої європейським вектором країни та необхідністю пристосування національної системи освіти до тенденцій і вимог ЄС. Трансформаційні процеси відбуваються у ЗВО непросто, мають чимало організаційних, інформаційно-технічних, науково-методичних проблем. Університети прагнуть знайти власні оригінальні моделі, які дозволили б їм не тільки виживати в жорстких умовах конкуренції на ринку освітніх послуг в Україні, а й гідно представляти державу на світовій арені цих послуг, мати стійкий імідж серед інших країн світу, стати привабливими для потенційних здобувачів вищої освіти цих країн. Саме тому пошук ефективної сучасної моделі закладу вищої педагогічної освіти вимагає модернізації управління ним, застосування освітніх інновацій та ІКТ.

Для успішного функціонування педагогічного ЗВО, підвищення якості та конкурентоспроможності його випускників потрібно спрогнозувати труднощі, що чекають в майбутньому та нові можливості, які можуть відкритися для нього. З цією метою необхідно визначити пріоритетні напрями та розробити програму розвитку ЗВО, пристосуватися до змін зовнішнього середовища, використовувати сучасні технології організації управлінських процесів, змінювати стратегії діяльності, а отже, здійснювати якісне стратегічне управління підготовкою майбутнього вчителя. Для ефективного управління, прийняття зважених рішень, порівняння і адекватної оцінки стану підготовки фахівців необхідне систематичне вимірювання та оцінювання якості освіти.

Своє бачення проблем різних аспектів управління якістю вищої освіти викладено у дослідженнях В. Вікторова, Л. Віткіна, В. Волошина, С. Зайця, М. Згуровського, В. Кременя, Л. Одерія, О. Родіонова, В. Стельмашенка, Є. Хрикова, С. Шевченка та інших українських науковців, а також зарубіжних – Н. Бекет, Дж. Бренана, М. Брукс, Д. Діла, П. Івела,

Е. Короткова, М. Поташника, Н. Селезньової, А. Субетто, Т. Шамової та ін. Вчені висвітлюють методологічні підходи до вирішення проблеми управління якістю вищої освіти, організаційні основи управління якістю підготовки майбутніх фахівців, державні та державно-громадські механізми управління якістю вищої освіти, створення і впровадження систем управління якістю у ЗВО, стратегічне управління якістю вищої освіти, моніторинг якості вищої освіти тощо.

Аналіз останніх досліджень засвідчує, що питання стратегічного планування щодо діяльності ЗВО стали предметом уваги таких науковців як, Г. Єльнікової, Л. Калініної, Л. Карамушки, З. Рябової та ін. Висвітлено визначення мети й місії в стратегічному управлінні ЗВО, концепції управління освітою за цілями і результатами, вибору технології стратегічного планування на довгострокову перспективу. Одним з основних інструментів стратегічного управління, що оцінює в комплексі внутрішні та зовнішні чинники, які впливають на розвиток освітнього закладу, є технологія SWOT-аналізу: аналіз в стратегічному плануванні, що полягає в розподілі чинників і явищ на чотири категорії. Акронім SWOT складений із початкових літер слів Strengths (сильні сторони), Weaknesses (слабкі сторони), Opportunities (можливості), Threats (загрози).

Мета статті – розкрити особливості та обґрунтувати ефективність технології SWOT-аналізу для процесу управління якістю підготовки майбутнього вчителя у педагогічному ЗВО.

Сучасна система управління якістю університетської освіти повинна забезпечувати моніторинг основних її показників та розробку стратегії покращення всіх складників підготовки майбутніх фахівців. Методологія SWOT-аналізу передбачає спочатку виявлення сильних і слабких сторін, можливостей і загроз, після цього встановлення зв'язків між ними, які надалі можуть бути використані для формулювання стратегії управління якістю підготовки майбутнього вчителя. У 1963 р. в Гарварді на конференції з проблем бізнес-політики професор К. Ендрюс вперше публічно озвучив акронім SWOT. Він був представлений візуально у вигляді матриці SWOT. Спочатку SWOT-аналіз був заснований на озвученні та структуруванні знань про поточну ситуацію і тенденції, а пізніше став використовуватися в ширшому значенні – для конструювання стратегій. Отже, з появою SWOT-моделі аналітики отримали інструмент для своєї інтелектуальної праці. Оскільки SWOT-аналіз в загальному вигляді не містить економічних категорій, його можна застосовувати до будь-яких організацій, окремих людей і країн, для побудови стратегій в найрізноманітніших сферах діяльності [2].

Проблемі використання технології SWOT-аналізу та побудови матриці рішень займалося багато українських і зарубіжних вчених: Л. Балабанова, Дж. Вествуд, С. Дибб, П. Дойль, Г. Завгородня, Н. Куденко, В. Терещенко, та ін. Науковці відзначають, що SWOT-аналіз дає основу для оцінки ефективних сторін діяльності закладу і можливостей коригування його слабких сторін, тобто визначає як зовнішні, так і внутрішні фактори, які впливають на стратегію його розвитку.

Водночас результати аналізу сучасних публікацій [1; 2; 3; 4] показали, що в педагогічній науці на практичному рівні недостатньо відпрацьована методика визначення потенційних внутрішніх сильних і слабких сторін, яка ґрунтується на теоретичних положеннях стратегічного управління ЗВО.

У системі управління якістю підготовки майбутнього вчителя SWOT-аналіз є процесом встановлення зв'язків між найхарактернішими для ЗВО можливостями, загрозами, сильними (перевагами) і слабкими сторонами, результати якого надалі можуть бути використані для формулювання і вибору стратегії розвитку університету. Він проводиться з метою дослідження закладу як господарюючої системи у певному ринковому середовищі. SWOT-аналіз – це своєрідний інструмент; він не містить вичерпної інформації для прийняття управлінських рішень, але дає змогу впорядкувати процес її аналізу з використанням власних думок та оцінок. SWOT-аналіз дає змогу формувати загальний перелік стратегій закладу вищої освіти з урахуванням його особливостей – адаптації до середовища або впливу на нього [4, с. 21]. Широке застосування та розвиток SWOT-аналізу пояснюються тим, що стратегічне управління пов'язане з великими обсягами інформації, яку потрібно збирати, обробляти, аналізувати, використовувати, а відтак виникає потреба пошуку, розробки та застосування методів організації такої роботи. Головною метою проведення SWOT-аналізу є отримання достовірних даних про можливості ЗВО та загрози зовнішнього середовища у процесі просування його на ринку освітніх послуг. Задля досягнення цієї мети перед SWOT-аналізом ставляться наступні завдання:

МОНІТОРИНГ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

- виявлення можливостей, які відповідають ресурсам закладу; визначення загроз і розробка заходів щодо знешкодження їхнього впливу;
- виявлення сильних сторін закладу й зіставлення їх з ринковими можливостями; визначення слабких сторін закладу та розробка дієвих шляхів їх подолання;
- виявлення конкурентних переваг закладу та формулювання стратегії його розвитку.

Для здійснення SWOT-аналізу ЗВО необхідне відповідне інформаційне забезпечення, яке повинно включати: базу даних, методи і моделі, необхідні для цього, набір організаційних і методичних прийомів, необхідних для підвищення надійності інформаційного забезпечення [2]. Технологія SWOT-аналізу ґрунтується на підході, який дає змогу вивчати зовнішнє і внутрішнє середовище закладу одночасно. За її допомогою можна встановити взаємозв'язки між силою та слабкістю, які властиві вишу, зовнішніми загрозами і можливостями. Спершу виявляють сильні і слабкі сторони, а також загрози та можливості, після цього встановлюють взаємозв'язки між ними, що може бути використано для розробки стратегії розвитку установи. SWOT-аналіз проводиться за участю всіх учасників навчально-виховного процесу. У цьому процесі необхідно зрозуміти відмінності між його елементами, бути об'єктивним і використовувати різнобічну вхідну інформацію, уникати просторових і двозначних заяв. Це стосується загальної ідентифікації слабких і сильних сторін, які всередині організації мають бути дуже відчутними [2]. SWOT-аналіз може виконуватися із застосуванням методу «мозкового штурму». Якість аналізу можна підвищити, залучивши до його проведення осіб, які зацікавлені в його конкурентоспроможності (випускників, стейкхолдерів, тощо). Такі особи можуть бути неупередженими арбітрами, які в здатні оцінити пропозиції, а також спонукати ЗВО до переосмислення своїх стратегічних планів і дій.

Технологія SWOT-аналізу передбачає послідовність таких етапів:

I. Визначення власних сильних і слабких сторін ЗВО (табл. 1).

Перший етап дозволяє визначити, які сильні сторони і недоліки університету. Для цього необхідно: скласти перелік параметрів, за якими оцінюється заклад; по кожному параметру визначити, що є сильною стороною, а що – слабкою; з усього переліку вибрати найбільш важливі і стратегічні [3, с. 617].

Загальні характеристики внутрішніх сильних і слабких сторін навчального закладу, що використовуються в SWOT-аналізі

Таблиця 1

<i>Сильні сторони (Strengths)</i> (потенційні внутрішні переваги)	<i>Слабкі сторони (Weaknesses)</i> (потенційні внутрішні недоліки)

II. Визначення зовнішніх (на ринку освітніх послуг) можливостей і загроз ЗВО (табл. 2).

На цьому етапі відбувається оцінка ринку освітніх послуг, що дозволяє оцінити ситуацію поза університетом і зрозуміти, які є можливості, а також, яких загроз слід побоюватися [3, с. 618].

Загальні зовнішні можливості та загрози для освітнього закладу, що використовуються в SWOT-аналізі

Таблиця 2

<i>Можливості (Opportunities)</i> (потенційні можливості)	<i>Загрози (Threats)</i> (потенційні зовнішні загрози)

III. Зіставлення сильних і слабких сторін ЗВО з можливостями і загрозами ринку освітніх послуг.

Зазначимо, що на цьому етапі можливості та загрози можуть змінюватися: невикористана закладом можливість може стати загрозою, якщо нею скористається конкурент, а вчасно відвернена загроза може стати можливістю для закладу, якщо конкуренти не змогли її усунути. Щоби не виникало дискусійних моментів, до якого середовища потрібно віднести певний фактор, за рекомендацією фахівців [4], цю проблему можна подолати за допомогою відповіді на запитання: чи може вищий заклад освіти його контролювати? Якщо так, то його відносять до внутрішніх показників, якщо ні – до зовнішніх.

У процесі викладання курсу «Менеджмент в освіті» на освітньо-професійній програмі другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 014 – Середня освіта магістрантам

МОНІТОРИНГ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

було запропоновано зробити SWOT-аналіз ТНПУ ім. В. Гнатюка. В дослідженні взяли участь 322 особи, його результати зображено на рис. 1, 2, 3, 4.

На думку магістрантів, сильними сторонами ЗВО є:

- 1) високий рейтинг університету (81 %);
- 2) якісний професорсько-викладацький склад (63 %);
- 3) наявність дистанційного навчання(система MOODL) (79 %);
- 4) співпраця з Європейськими університетами, програма академічної мобільності (61 %);
- 5) використання в процесі підготовки сучасних технологій навчання (74 %);
- 6) якісне навчально-методичне забезпечення, сучасна електронна бібліотека (66 %).

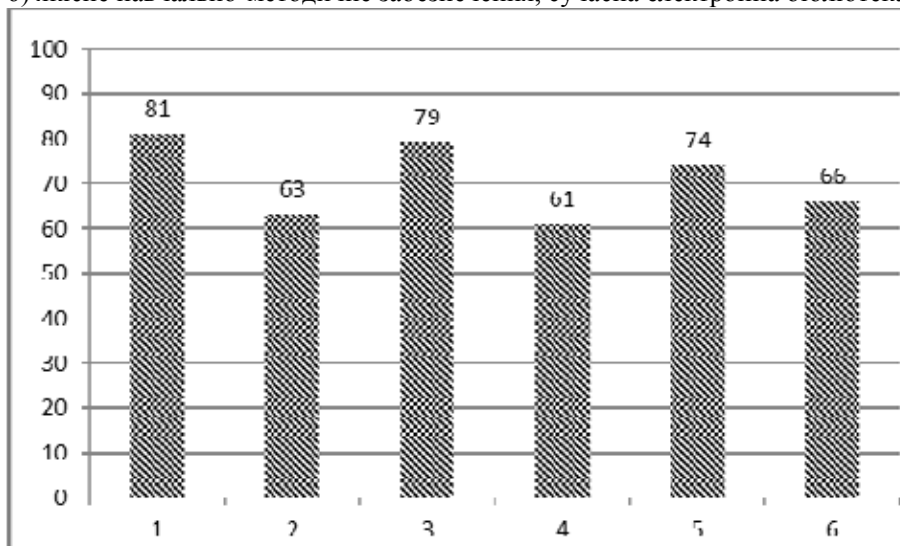

Рис. 1. Сильні сторони університету (у відсотках від загальної кількості опитаних).

Слабкими сторонами університетської освіти на думку респондентів є:

- 1) низька мотивація студентів до навчання (52 %);
- 2) студент позбавлений вибору викладача в процесі опанування освітньої програми (67 %);
- 3) обмеженість у студента можливості самостійно обирати предмети та розподіляти їх по семестрах (71 %);
- 4) невідповідність освітніх програм вимогам роботодавців (59 %);
- 5) неефективна організація самостійної роботи (46 %);
- 6) велика кількість непрофільних предметів (53 %).

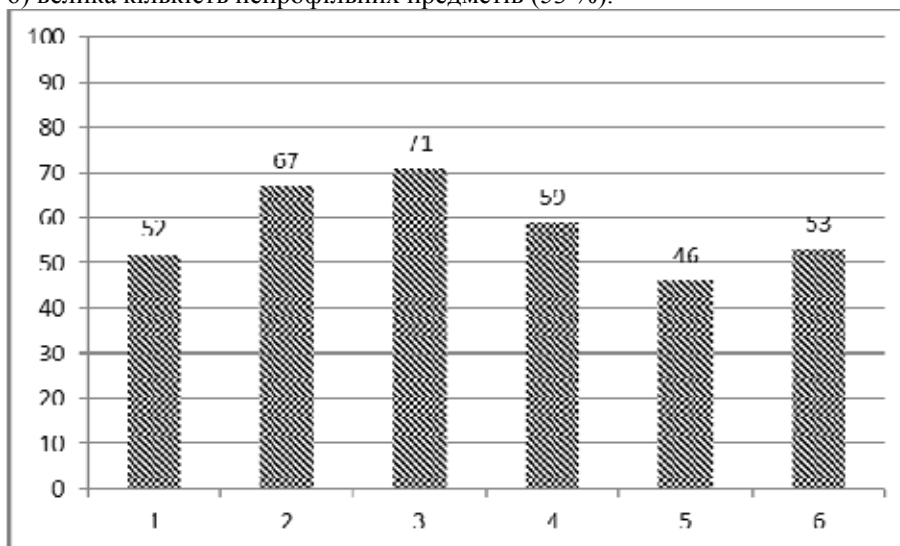

Рис. 2. Слабкі сторони університету (у відсотках від загальної кількості опитаних).

Нині, щоби конкурувати на ринку освітніх послуг, університет має такі можливості:

МОНІТОРИНГ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

- 1) участь в міжнародних проектах та програмах (81 %);
- 2) відкриття нових освітніх програм (61 %);
- 3) оновлення спеціалізованих лабораторій та майстерень (69 %);
- 4) залучення до освітнього процесу провідних фахівців та роботодавців (73 %);
- 5) розширення програми Подвійного диплому з європейськими університетами (54 %);
- 6) залучення додаткових джерел фінансування (впровадження платних освітніх послуг для різних категорій населення) (47 %).

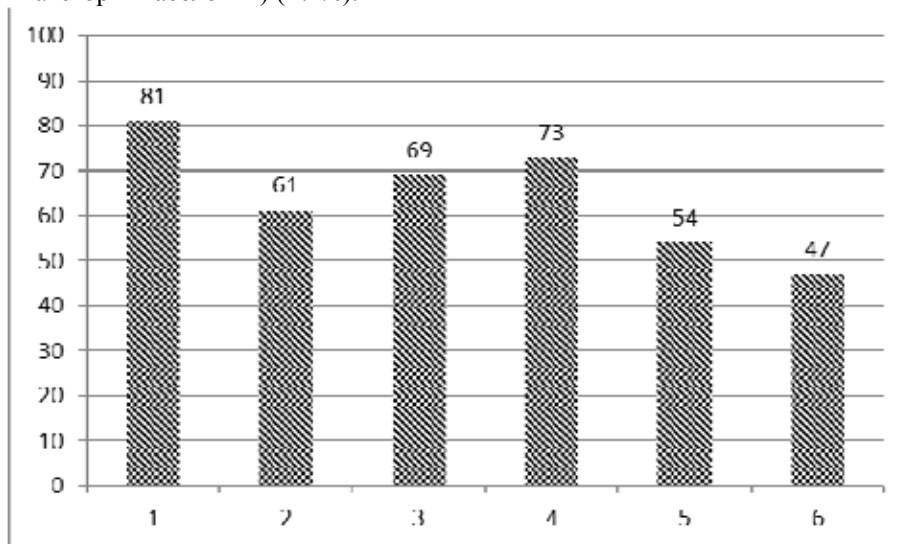

Рис. 3. Можливості університету (у відсотках від загальної кількості опитаних).

Загрозами університетської педагогічної освіти, майбутні фахівці вважають:

- 1) недостатнє фінансування вищого закладу освіти державою (78 %);
- 2) зменшення кількості державного замовлення (83 %);
- 3) відсутність робочих місць (велика кількість вчителів пенсійного віку (84 %);
- 4) падіння престижу науки (76 %);
- 5) зменшення кількості абітурієнтів (92 %);
- 6) висока конкуренція на ринку освітніх послуг України та з боку європейських навчальних закладів (91 %).

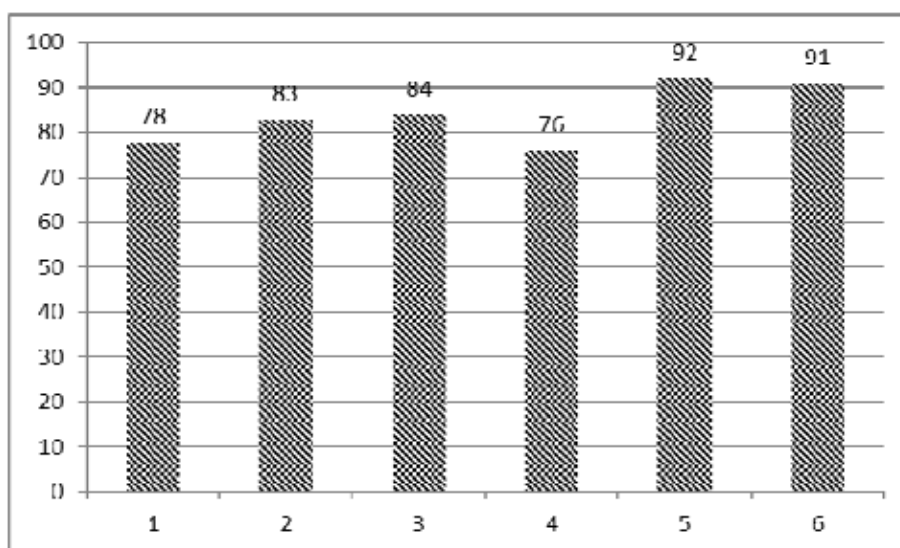

Рис. 4. Загрози університету (у відсотках від загальної кількості опитаних).

МОНІТОРИНГ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Після проведеного SWOT-аналізу майбутні вчителі розробили матрицю, в якій окреслили шляхи усунення слабких сторін через реалізацію можливостей і запропонували конкретні дії, як подолати зовнішні загрози завдяки сильним сторонам [3, с. 616].

З метою зіставлення можливостей ЗВО з умовами ринку освітніх послуг та узагальнення результатів SWOT-аналізу розроблена матриця SWOT, яка має такий вигляд (табл. 3).

Матриця SWOT-аналізу

Таблиця 3

<i>Внутрішнє середовище</i>	<i>Зовнішнє середовище</i>	
	Можливості 1. та ін.	Загрози 1. та ін.
Сильні сторони 1. та ін.	Поле СіМ (заходи)	Поле СіЗ (заходи)
Слабкі сторони 1. та ін.	Поле СлМ (заходи)	Поле СлЗ (заходи)

На перетинах окремих складових груп факторів формуються поля, для яких характерні певні сполучення, що потрібно враховувати надалі в ході розробки стратегій певного типу: поле СіМ передбачає розробку стратегій підтримки та розвитку сильних сторін ЗВО щодо реалізації можливостей зовнішнього середовища; поле СіЗ орієнтує стратегію на боротьбу із загрозами за допомогою використання внутрішніх резервів; поле СлМ спрямовує дії університету на використання можливостей для подолання слабких сторін його внутрішнього потенціалу; поле СлЗ передбачає розробку такої стратегії, яка б дала змогу університету не тільки зміцнити свій потенціал, а й відвернути можливі загрози у зовнішньому середовищі. З огляду на це існує нагальна потреба розробки стратегій як подолання загроз, так і усунення слабких сторін.

Магістранти в процесі складання матриці SWOT-аналізу запропонували заходи, які спрямовані на використання можливостей університету для подолання слабких сторін його внутрішнього потенціалу. Наприклад, однією із слабких сторін є слабка мотивація студентів до навчання, вона, на думку респондентів, зумовлена великою кількістю теоретичних предметів, а не прикладних (фахових), великим аудиторним навантаженням, що позбавляє права поєднувати навчання з роботою. В цьому аспекті пропонують змістити акцент на самостійну роботу, посилити дистанційне (електронне навчання). Також вказують на низьку мотивацію до науково-дослідної роботи, викладачам потрібно вже з II курсу активніше залучати студентів до участі в студентських наукових конференціях, семінарах, тренінгах, майстер-класах тощо.

Невідповідність освітніх програм вимогам роботодавців (59 %) і велика кількість непрофільних предметів (53 %) теж, на думку магістрантів, є слабкими сторонами. Невідповідність полягає у недостатньому рівні сформованості фахових (практичних) компетентностей, яких вимагає ринок праці, до розробки освітніх програм пропонують залучати провідних фахівців та роботодавців. Респонденти також зазначають, що велика кількість годин відводиться на такі непрофільні предмети як «Основи охорони праці», «Соціологія», «Економіка», «Валеологія», «Етика і естетика», «Основи екології», «Безпека життєдіяльності», «Правознавство» тощо, котрі здебільшого відірвані від спеціальності, яку здобуває майбутній фахівець. На думку опитаних, доцільно було б всі ці предмети спрямувати на фах, щоб початковий матеріал був сучасним, актуальним та адаптованим до спеціальності. Щодо можливості самостійно обирати навчальні дисципліни та розподіляти їх за семестрами, пропонують розширити вибіркочну частину освітньої програми за рахунок фахових спецкурсів.

Отже, проведений в ТНПУ ім. В. Гнатюка магістрантами SWOT-аналіз, дає можливість систематизувати знання про внутрішні та зовнішні фактори, що впливають на якість навчального процесу та підготовки майбутнього фахівця. Його результати дозволили визначити конкурентні переваги ЗВО, сформувані стратегічні пріоритети та отримати конкретний план дій, зокрема: періодично переглядати освітні програми, проводити діагностику ринку освітніх послуг і ресурсів ЗВО, а також проводити заходи щодо забезпечення якості освітніх послуг університеті.

МОНІТОРИНГ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Проведення SWOT-аналізу має важливе значення для здійснення стратегічного планування, оскільки його технологія це ефективний, доступний засіб оцінки стану проблеми та управлінської ситуації в освітньому закладі. Він дає можливість: систематизувати проблемні ситуації; краще розуміти структуру ресурсів, на які потрібно акцентувати увагу в удосконаленні діяльності та розвитку закладу на перспективу; відстежувати загальний стан зовнішнього та внутрішнього середовища; виділяти і використовувати нові потенційні можливості швидше, ніж конкуренти; обирати оптимальний шлях розвитку та уникати небезпек; приймати зважені рішення, щодо освітніх процесів. Основною перевагою SWOT-аналізу є простота і можливість затратити невеликі кошти на його проведення, а також гнучкість і наявність безлічі варіантів. Недоліками, які потрібно враховувати, є: неможливість врахування всіх можливостей та загроз; суб'єктивність вибору та ранжування факторів зовнішнього і внутрішнього середовища; погана адаптація до середовища, яке постійно змінюється.

Аналіз результатів дослідження показує, що управління якістю підготовки майбутнього вчителя залежить від визначення стандартів, оновлення освітніх програм, високої кваліфікованості кадрів, якісної організації навчального процесу та ефективного управління.

Подальше дослідження потребує проведення SWOT-аналізу серед керівників та науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти. Його результати дозволять системно і комплексно розробити стратегію розвитку університету та приймати ефективні управлінські рішення в процесі підготовки конкурентоспроможного фахівця.

ЛІТЕРАТУРА

1. Єльнікова Г. В. Теорія і методика оцінювання результатів діяльності загальноосвітнього навчального закладу / Г. В. Єльнікова. // Теорія і методика управління освітою. – 2012. – № 1 (8). [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://tme.uomo.edu.ua/docs/8/4.pdf/>.
2. Коновалова О. SWOT-аналіз як основний інструмент стратегічного управління, його переваги і недоліки / О. Коновалова, Т. Андрушакевич. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/3_SND_2010/Economics/58123.doc.htm.
3. SWOT-аналіз – основа формування маркетингових стратегій: навч. посібник / за ред. Л. В. Балабанової. – 2-ге вид., випр. і доп. – К.: Знання, 2005. – 301 с.
4. Рябова З. В. Маркетингові дослідження в управлінні навчальним закладом / З. В. Рябова // Теорія та методика управління освітою. – 2011. – № 1 (5). [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://tme.uomo.edu.ua/docs/5/11ryameo.pdf>.

REFERENCES

1. Yelnykova G. V. Teoriya i metodyka ocinyuvannya rezultativ diyal'nosti zagalnoosvitnogo navchal'nogo zakladu [Elektronnyj resurs] / G. V. Yel'ny'kova // Teoriya i metodyka upravlinnya osvitoju. – 2012. – # 1 (8). – Rezhy'm dostupu: <http://tme.uomo.edu.ua/docs/8/4.pdf/>.
2. Konovalova O., Andrushakevych T. SWOT-analiz yak osnovnyj instrument strategichnogo upravlinnya, jogo perevagy i nedoliky. [Elektronnyj resurs] – Rezhy'm dostupu: http://www.rusnauka.com/3_SND_2010/Economics/58123.doc.htm.
3. SWOT-analiz – osnova formuvannya marketyngovyh strategij: Navchalnyj posibnyk / za red. L. V. Balabanovoyi. – 2-ge vyd., vypr. i dop. – K.: Znannya, 2005.–301 s.
4. Ryabova Z. V. Markety'ngovi doslidzhennya v upravlinni navchal'ny'm zakladom / Z. V. Ryabova // Teoriya ta metodyka upravlinnya osvitoju. – 2011. – # 1(5). [Elektronnyj resurs] – Rezhy'm dostupu: <http://tme.uomo.edu.ua/docs/5/11ryameo.pdf>.

Стаття надійшла в редакцію 21.05.2018 р.